

16.

Statistische analyse Meldpunt

Statistische analyse Meldpunt

Inleiding

In de periode 19 juli 2010 tot en met 16 maart 2012 ontving de commissie zevenhonderdeenveertig meldingen van seksueel misbruik. Een analyse van deze meldingen kan onder meer inzicht geven in de ernst van het bij de commissie gemelde seksueel misbruik. Op basis van deze meldingen is het niet mogelijk om algemene uitspraken te doen over de aard en omvang van seksueel misbruik van kinderen die in Nederland onder verantwoordelijkheid van de overheid uit huis zijn geplaatst. Immers niet alle slachtoffers zullen gebeld hebben, bijvoorbeeld omdat ze niet meer met het seksueel misbruik geconfronteerd willen worden, het verwerkt hebben of inmiddels overleden zijn. De groep melders is dus niet als representatief te zien voor alle slachtoffers van seksueel misbruik in de residentiële jeugdzorg en de pleegzorg.

Methode van analyseren

Aan de hand van de vragenlijst (zie Bijlage 8, deel 2) werd door medewerkers van het Meldpunt informatie ingewonnen die relevant was voor het onderzoek van de commissie. Deze data werden vervolgens systematisch in excel ingevoerd. Aan de hand van een codesheet werd hierna alle informatie gecodeerd, waarna het analyseren van de informatie mogelijk was. Hierbij is gebruik gemaakt van het statistisch analyseprogramma SPSS. Zo kon bijvoorbeeld de samenhang tussen verschillende variabelen (antwoorden op verschillende vragen) berekend worden.

Meldingen binnen en buiten het onderzoeksbereik

Bij de analyse van de meldingen zijn de meldingen die buiten het onderzoeksbereik van de commissie vallen, apart geanalyseerd. Van de zevenhonderdeenveertig meldingen die de commissie ontving, vielen tweehonderddrieënzestig meldingen buiten het onderzoeksbereik. Het betrof hier bijvoorbeeld meldingen die uitsluitend betrekking hadden op fysieke mishandelingen, meldingen waarbij kinderen vrijwillig (niet onder verantwoordelijkheid van de overheid) uit huis waren geplaatst, meldingen over seksueel kindermisbruik van voor 1945 of het betrof misbruik buiten de residentiële jeugdzorg of pleegzorg.

Meerdere gevallen van seksueel misbruik per melding

In sommige gevallen was er bij een melding sprake van meerdere gevallen van seksueel misbruik. Een voorbeeld hiervan is een moeder die melding deed van het misbruik van haar twee kinderen in een en hetzelfde pleeggezin. Daardoor ligt het aantal gevallen van seksueel misbruik dat werd gemeld hoger dan het totale aantal van zevenhonderdeenveertig meldingen. Er bleek dat in eenentwintig gevallen van seksueel misbruik, die binnen het onderzoeksbereik vielen, twee of meerdere slachtoffers expliciet werden genoemd. In totaal werden vierhonderdachtennegentig gevallen van seksueel misbruik die voldeden aan de criteria van de onderzoeksopdracht van de commissie geanalyseerd.

Misbruik op meerdere locaties

Naast de verschillende gevallen van seksueel misbruik per melding kwam het ook voor dat één slachtoffer op meer dan één locatie werd misbruikt. Hierbij ging het bijvoorbeeld om een kind dat in drie verschillende instellingen was misbruikt. Bij dertig meldingen is het kind op meer dan één locatie misbruikt. Aangezien de informatieve waarde van de melding afnam en een deel van de locaties soms ook buiten het onderzoeksbereik lag, is er voor gekozen om maximaal twee locaties

per melding te analyseren. Zo konden in totaal vijfhonderdachtenvijftig voorvallen worden geanalyseerd, in plaats van de hiervoor genoemde vierhonderdachtennegentig gevallen.

Belangrijkste resultaten en conclusies

Nadat de meldingsformulieren waren gecodeerd en geanalyseerd, kreeg de commissie een eerste beeld van de aard van het gemelde misbruik. Het seksueel misbruik was, zoals hierboven vermeld, over het algemeen zeer ernstig. Tussentijds bracht de commissie op 22 juni 2011 naar buiten dat het beeld naar aanleiding van de eerste vijfhonderd ontvangen meldingen schokkend was. Halverwege maart 2012 had de commissie in totaal zevenhonderdeenveertig meldingen ontvangen. De meldingen die buiten het onderzoeksbereik van de commissie vallen zijn niet meegenomen in de analyse.

Analyse van de door de commissie ontvangen meldingen van seksueel misbruik van kinderen die vanaf 1945 onder verantwoordelijkheid van de overheid uit huis werden geplaatst, laat het volgende beeld zien.

Duur van het gemelde misbruik

Het bij de commissie gemelde seksueel misbruik hield lang aan. In 21% van de gevallen betrof het misbruik dat 3-12 maanden aanhield, in 29% van de gevallen hield het misbruik 1-3 jaar aan en in 36% van de gevallen gaven melders aan dat het misbruik (veel) langer dan 3 jaar duurde (zie tabel 1).

1. Duur van het seksueel misbruik N=361		
	Absoluut	Procentueel
eenmalig	29	8,0
< 1 week	1	0,3
1 week - 1 maand	7	1,9
1-3 maanden	14	3,9
3-12 maanden	77	21,3
1-3 jaar	104	28,8
3-10 jaar	114	31,6
> 10 jaar	15	4,2
Totaal	361	100,0

Frequentie van het gemelde misbruik

De frequentie van het misbruik dat bij de commissie werd gemeld was hoog (zie tabel 2). In 14% van de gevallen ging het om seksueel misbruik dat dagelijks plaatsvond. In 38% van de gevallen vond het misbruik wekelijks, dan wel twee of meerdere keren per week plaats.

In de tabel is de antwoordcategorie 'regelmatig' opgenomen als slachtoffers zich niet meer exact wisten te herinneren hoe vaak zij seksueel werden misbruikt, of als melders zodanig emotioneel werden toen hun de vraag werd gesteld hoe vaak het misbruik plaats vond, dat geen eenduidig antwoord meer gegeven kon worden. Van deze gevallen is dus alleen geregistreerd dat het misbruik regelmatig plaats heeft gevonden.

2. Frequentie van het misbruik N=325		
	Absoluut	Procentueel
dagelijks	46	14,2
2 of meer keren per week	69	21,2
wekelijks	55	16,9
maandelijks	12	3,7
< / ca.10x in totaal	30	9,2
eenmalig	30	9,2
regelmatig	64	19,7
overig	19	5,8
Totaal	325	100,0

Leeftijd van het slachtoffer ten tijde van het misbruik

In tabel 3 is een uitsplitsing gegeven naar de leeftijd van de slachtoffers ten tijde van het seksueel misbruik. Ruim de helft van de kinderen was jonger dan 12 jaar.

3. Leeftijdscategorie slachtoffers t.t.v. het misbruik N=347		
	Absoluut	Procentueel
t/m 5 jaar	50	14,4
6 t/m 11 jaar	142	40,9
12 t/m 17 jaar	149	42,9
18 t/m 21 jaar	6	1,7
Totaal	347	100,0

Aard van het gemelde misbruik

De aard van het bij de commissie gemelde seksueel misbruik was bijzonder ernstig (zie tabel 4). In bijna de helft van de gevallen was sprake van penetratie. ‘Penetratie met penis’ maakte 39% uit van de vormen van seksueel misbruik die de commissie heeft onderscheiden. In 33% van de gevallen ging het om ander genitaal contact en in 19% van de gevallen was er sprake van betasting.

4. Aard van het misbruik N=397		
	Absoluut	Procentueel
penetreren met penis	156	39,3
andere vormen van genitale penetratie (vingers, tong, andere voorwerpen etc.)	31	7,8
ander genitaal contact	129	32,5
betasten	75	18,9
anders (bijvoorbeeld tongzoenen)	6	1,5
Totaal	397	100,0

Verschillen tussen jonge (0-12 jaar) en oudere slachtoffers (12-18/21 jaar)

Omdat in de overige onderzoeken van de commissie naar aard en omvang vooral jongeren vanaf 12 jaar belicht worden, is binnen de meldingen die bij de commissie binnenkwamen nog een nadere analyse gedaan. Bezien is of de aard, duur en gevolgen van het misbruik verschilde voor slachtoffers onder en boven de 12 jaar.

In tabel 5 is te zien dat bij kinderen onder de 12 jaar vooral meer betasting en andere vormen van genitale penetratie voorkwamen dan bij oudere kinderen, en relatief minder penetratie met de penis. Dit verband, tussen aard van het misbruik en leeftijd van het kind, is significant (Chi-kwadraat = 9.336, df=3, p=.025).

5. Leeftijd slachtoffer bij aanvang misbruik * Aard van het misbruik N= 292							
			Aard van het misbruik				Totaal
			penetreren met penis	andere vormen van genitale penetratie	ander genitaal contact	betasten	
Leeftijd slachtoffer bij aanvang misbruik	t/m 11 jaar	absoluut	51	18	67	26	162
	12 t/m 17 jaar	absoluut	61	9	37	23	130
Totaal		absoluut	112	27	104	49	292

Er werden geen verschillen gevonden in het gebruik van fysiek geweld. Het misbruik hield langer aan bij slachtoffers onder de 12 jaar dan bij slachtoffers boven de 12 jaar (Mann-Witney toets, $z = -5.844$, $p < .000$), en was eveneens frequenter (Mann-Witney toets, $z = -3.089$, $p < .002$).

Er waren geen verschillen in de mate waarin slachtoffers nog behoefte hadden aan hulp, of al hulp hadden gehad.

Fysiek geweld

In 35% van de gevallen werd er bij seksueel misbruik ook lichamelijk geweld gebruikt en in 33% van de gevallen werd er met geweld bedreigd of werd er geestelijk geweld gebruikt (zie tabel 6).

6. Fysiek geweld ja/nee? N=350		
	Absoluut	Procentueel
ja	121	34,6
nee	117	33,4
bedreiging/geestelijk geweld	112	32,0
Totaal	350	100,0

Man vrouw verhouding slachtoffers in combinatie met tijdvakken

Tabel 7 geeft de sekse van de slachtoffers per tijdvak weer. Waren jongens aanvankelijk als slachtoffer in de meerderheid, in de latere jaren lijkt dat beeld te kantelen. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de commissie relatief weinig meldingen over de laatste jaren ontving. Het is de vraag waardoor deze verschuiving optreedt. Het kan zijn dat jongens vroeger vaker slachtoffer werden, het kan ook zijn dat met het klimmen der jaren mannen meer de behoefte hadden om zich bij de commissie te melden.

De gekozen tijdvakken sluiten aan bij de tijdvakken die zijn gebruikt bij de verschillende wetenschappelijke deelonderzoeken van de commissie. Waar sprake is van man en vrouw betreft het een situatie waarin zowel een jongen als een meisje slachtoffer is.

7. Periode van het misbruik en sekse van het slachtoffer N=380							
		beginjaar misbruik					Totaal
		1945 t/m 1964	1965 t/m 1979	1980 t/m 1995	1996 t/m 2007	2008 t/m 2011	
Slachtoffers	man	85	59	20	24	4	192
		59,4%	56,7%	32,3%	53,3%	15,4%	50,5%
	vrouw	57	44	39	18	22	180
		39,9%	42,3%	62,9%	40,0%	84,6%	47,4%
	man en vrouw	1	1	3	3	0	8
		0,7%	1,0%	4,8%	6,7%	0,0%	2,1%
Totaal		143	104	62	45	26	380
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Hulp

De impact van het seksueel misbruik is groot geweest. Meer dan de helft van de melders geeft aan behoefte te hebben aan hulp of hulp te hebben gehad. Anderzijds geeft 38% aan geen behoefte aan hulp te hebben (zie tabel 8).

8. Heeft u behoefte aan hulp? N=342		
	Absoluut	Procentueel
ja	68	19,9
nee	130	38,0
misschien/weet niet	15	4,4
melder geeft aan dat hij/zij al hulp heeft gehad	129	37,7
Totaal	342	100,0

Sekse plegers

Het overgrote deel van de genoemde plegers van het seksueel misbruik was man (86%) en in 7% van de gevallen was de pleger een vrouw (zie tabel 9). De categorie ‘man en vrouw’ slaat op gevallen waarbij er zowel een man als vrouw als pleger van het seksueel misbruik werden genoemd, bijvoorbeeld zowel de pleegvader als pleegmoeder.

9. Pleger man/vrouw N=465		
	Absoluut	Procentueel
man	398	85,6
vrouw	34	7,3
man en vrouw	33	7,1
Totaal	465	100,0

Leeftijden plegers

In onderstaande tabel zijn de plegers ingedeeld naar leeftijd. Hierbij wordt duidelijk dat er niet alleen sprake was van bijvoorbeeld groepsleiders en pleegouders die een kind seksueel hebben misbruikt, maar dat er ook sprake was van seksueel misbruik door leeftijdgenoten.

Deze uitsplitsing laat zien dat bij de commissie vooral (ongeveer 80%) misbruik door volwassenen is gemeld.

10. Leeftijd plegers N=298		
	Absoluut	Procentueel
0 t/m 11	10	3,4
12 t/m 17	50	16,8
18 t/m 24	28	9,4
25 t/m 34	48	16,1
35 t/m 44	99	33,2
45 t/m 54	41	13,8
55 t/m 64	14	4,7
65+	8	2,7
Totaal	298	100,0

Misbruik in instelling, pleeggezin of in beiden

De meeste meldingen die de commissie ontving, hadden betrekking op misbruik in één of meerdere instellingen (65%). In 30% van de gevallen vond het misbruik plaats in één of meerdere pleeggezinnen. Sommige kinderen werden bijvoorbeeld eerst in een instelling misbruikt, waarna zij werden overgeplaatst en vervolgens ook misbruikt werden in een pleeggezin. Hiervan was in 5% van de gevallen sprake van (zie tabel 11).

11. Instelling of Pleeggezin? N=472		
	Absoluut	Procentueel
Instelling(en)	307	65,0
Pleeggezin(nen)	142	30,1

Zowel in instelling als pleeggezin	23	4,9
Totaal	472	100,0

Conclusie

Hoewel het in absolute zin om een beperkt aantal ontvangen meldingen gaat, laten de bovengenoemde cijfers zien dat er sprake is van zeer ernstige vormen van misbruik, zowel qua aard als frequentie en duur. Hierbij dient wel te worden bedacht, dat het waarschijnlijk is dat juist de meer ernstige gevallen gemeld zijn, gezien de impact die het misbruik op de verdere levens van de slachtoffers heeft gehad. De meldingen geven waarschijnlijk geen representatief beeld van seksueel misbruik in de residentiële jeugdzorg en pleegzorg. Over verschillen tussen heden en verleden zijn op basis van deze gegevens geen uitspraken te doen. In ruim een derde van de gevallen ging het om jonge kinderen. Relatief veel melders rapporteerden over seksueel misbruik in instellingen door voornamelijk volwassen mannelijke plegers. Dit in tegenstelling tot de overige onderzoeken waar het merendeel van de plegers leeftijdgenoten betrof. Het seksueel misbruik ging vaak gepaard met geweld en/of bedreiging. Veel slachtoffers hadden behoefte aan hulp of hebben aangegeven al hulp te hebben gehad. Zie voor meer informatie deel 2.